

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br. 38541/21
OTP BANKA d.d. protiv Hrvatske
i 4 druga zahtjeva
(vidi priloženi popis)

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući dana 8. studenoga 2022. u vijeću u sastavu:

Péter Paczolay, *predsjednik*,

Alena Poláčková,

Davor Derenčinović, *suci*,

i Liv Tigerstedt, *zamjenica tajnice Odjela*,

Uzimajući u obzir:

zahtjeve protiv Republike Hrvatske koje su na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) Sudu podnijeli podnositelji navedeni u priloženoj tablici („banke podnositeljice”), na navedene datume;

nakon vijećanja odlučuje kako slijedi:

OKOLNOSTI PREDMETA

1. Predmet se odnosi na navodnu nepoštenost građanskih postupaka pred trgovačkim sudovima koji se tiču sporova za zaštitu kolektivnih interesa i prava potrošača u kojima su domaći sudovi presudili protiv banaka podnositeljica. Konkretno, ti su sudovi utvrdili da su u ugovorima o kreditima indeksiranim u švicarskim francima ili denominiranim u toj valuti, koje su banke sklapale sa svojim klijentima, one koristile ništetne i nepoštene ugovorne odredbe i time povrijedile prava i kolektivne interese potrošača.

2. Presudom od 4. srpnja 2013. Trgovački sud u Zagrebu presudio je protiv banaka podnositeljica. Nakon njihovih žalbi, ta je presuda djelomično potvrđena te djelomično ukinuta presudom Visokog trgovačkog suda od 13. lipnja 2014. godine.

3. Stranke su zatim podnijele reviziju Vrhovnom sudu. Između ostalih argumenata, banke podnositeljice tražile su od tog suda da u vezi određenih pitanja iz područja prava Europske unije (EU) uputi zahtjev Sudu Europske unije (CJEU) za donošenje odluke o prethodnom pitanju. U svojoj presudi od 9. travnja 2015. kojom je odbio sve revizije, Vrhovni sud nije razmotrio taj zahtjev. Dana 13. prosinca 2016. Ustavni sud ukinuo je tu presudu i vratio predmet na ponovno odlučivanje, jer Vrhovni sud, *inter alia*, nije riješio taj zahtjev banaka podnositeljica.

4. U ponovljenom postupku, u presudi od 3. listopada 2017. Vrhovni sud izričito je odbio uputiti pitanja koja su postavile banke podnositeljice Sudu Europske Unije radi donošenja odluke o prethodnom pitanju. Presudio je da Direktiva EU o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima (93/13/EEZ) nije primjenjiva u tom predmetu jer su dotični ugovori o kreditu sklopljeni prije nego što je Hrvatska pristupila EU 1. srpnja 2013. Pritom se Vrhovni sud oslonio na sudsku praksu Suda Europske unije za koju je smatrao da podupire njegovo stajalište. Tom je presudom Vrhovni sud također ukinuo drugostupanjsku odluku Visokog trgovačkog suda od 13. lipnja 2014. (vidi stavak 2. ove presude) i vratio predmet na ponovni postupak.

5. U ponovljenom postupku, dana 14. lipnja 2018. Visoki trgovački sud odbio je žalbe banaka podnositeljica i potvrdio prvostupanjsku presudu Trgovačkog suda od 4. srpnja 2013. kojom je presuđeno protiv banaka podnositeljica (vidi stavak 2. ove presude).

6. Banke podnositeljice potom su ponovno podnijele revizije Vrhovnom sudu u kojima su, *inter alia*, (i) osporile razloge koje je taj sud u svojoj odluci od 3. listopada 2017. naveo za odbijanje upućivanja Sudu Europske unije pitanja koja su banke podnositeljice postavile i (ii) zatražile od tog suda da uputi zahtjev Sudu Europske unije za donošenje odluke o prethodnom pitanju u vezi s nekim drugim pitanjima iz područja prava EU.

7. U presudi od 3. rujna 2019. Vrhovni sud odbio je revizije, nakon čega su banke podnositeljice podnijele ustavne tužbe tvrdeći da sud nije razmotrio njihove argumente, niti njihov novi zahtjev za upućivanje pitanja Sudu Europske unije. Prva banka podnositeljica također je zatražila od Ustavnog suda da uputi još jedan skup pitanja iz područja prava EU Sudu Europske unije radi odlučivanja o prethodnom pitanju.

8. Dana 3. veljače 2021. Ustavni sud odbio je ustavne tužbe banaka podnositeljica. Presudio je (i) da se Direktiva EU o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima nije bila primjenjiva jer su ugovori o kreditu o kojima je riječ bili sklopljeni prije pristupanja Hrvatske EU te da su sva povezana pitanja iz područja prava EU za koja su banke tražile da se upute Sudu već protumačena od strane Suda Europske unije (i stoga predstavljaju *actes éclairés*, vidi stavak 12. ove presude), i (ii) da, stoga, iako u svojoj presudi od 3. rujna 2019., Vrhovni sud nije odgovorio na argumente banaka podnositeljica i na novi zahtjev, to nije učinilo postupak nepoštenim.

9. Banke podnositeljice žalile su se na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije da su domaći sudovi neopravdano odbili uputiti određena pitanja iz područja prava EU Sudu Europske unije na odlučivanje o prethodnom pitanju. Nadalje, žalile su se na povredu načela jednakosti oružja, zbog toga što su domaći sudovi saslušali iskaze klijenata banaka, ali su odbili saslušati iskaze službenika banaka koji su pregovarali o dotičnim ugovorima. Banke podnositeljice također su se žalile na druge različite primjere nepoštenosti u postupcima na koje se žalba odnosi.

OCJENA SUDA

A. Spajanje zahtjeva

10. S obzirom na sličnost predmeta zahtjeva, Sud nalazi primjerenim ispitati ih zajedno u jednoj odluci.

B. Navodne povrede članka 6. stavka 1. Konvencije

1. *U pogledu odbijanja domaćih sudova da od Suda Europske Unije zatraže odluku o prethodnom pitanju*

11. Opća načela koja se odnose na obveze domaćih sudova prema članku 6. stavku 1. Konvencije prilikom donošenja odluke o neupućivanju pitanja iz područja prava EU koje je njima postavljeno Sudu Europske unije na prethodno odlučivanje navedena su u *Ullens de Schooten and Rezabek v. Belgium* (br. 3989/07 i 38353/07, stavci 57. - 67., 20. rujna 2011).

12. Suština tih načela je da su domaći sudovi protiv čijih odluka nema pravnog lijeka dužni, u skladu s takozvanim *Cilfit* kriterijima, utvrđenima u sudskoj praksi Suda Europske Unije, navesti razloge zbog kojih su smatrali nepotrebni tražiti donošenje odluke o prethodnom pitanju; posebice, zašto su utvrdili da je pitanje irelevantno, da je dotičnu odredbu prava EU već protumačio Sud Europske unije (*acte éclairé*) ili da je ispravna primjena prava EU toliko očita da ne ostavlja nikakav prostor za razumnu sumnju (*acte clair*). Iako se provjera postojanja takvog obrazloženja mora provesti temeljito, nije zadaća Suda ispitivati bilo kakve pogreške koje su domaći sudovi možda počinili u tumačenju ili primjeni relevantnog zakona (vidi *Somorjai protiv Mađarske*, br. 60934/13, st. 57., 28. kolovoza 2018).

13. Uzimajući u obzir činjenice predmeta (vidi stavke 2.- 8. ove presude), Sud zaključuje da su domaći sudovi ispunili svoje obveze prema članku 6. stavku 1. Konvencije (vidi stavak 12. ove presude). Naveli su razloge zbog kojih smatraju nepotrebni uputiti prethodno pitanje Sudu Europske Unije i pritom su se pozvali na jedan od kriterija *Cilfit*. Banke podnositeljice su pred Sudom osporile te razloge tvrdeći da je tumačenje prava EU koje su usvojili Vrhovni sud i Ustavni sud bilo pogrešno. Međutim, to je područje koje je izvan nadležnosti Suda (vidi *Ullens de Schooten i Rezabek*, gore citirano, st.

66., i *Somorjai*, gore citirano, st. 54.). Sudu je dovoljno primijetiti da se razlozi koje su domaći sudovi naveli za neupućivanje pitanja Sudu Europske Unije ne mogu smatrati proizvoljnima ili očito nerazumnima.

14. Slijedi da je ovaj prigovor stoga nedopušten na temelju članka 35. stavku 3. točki (a) Konvencije kao očito neosnovan i mora biti odbačen u skladu s člankom 35. stavkom 4. Konvencije.

2. U pogledu ostalih navodnih povreda članka 6. stavka 1. Konvencije

15. Što se tiče prigovora o povredi načela jednakosti oružja (vidi stavak 9. ove presude), Sud primjećuje da su domaći sudovi naveli razloge zbog kojih je saslušanje bankovnih službenika bilo nepotrebno. Naime, Visoki trgovački sud i Ustavni sud obrazložili su da se u konkretnom postupku radi o sporu za zaštitu kolektivnih interesa i prava potrošača u kojem je bilo važno utvrditi jesu li osporene ugovorne odredbe bile razumljive prosječnom kupcu, a ne svakom pojedinom kupcu. Te su okolnosti utvrđene pisanim dokazima i nisu se mogle utvrditi saslušanjem bankovnih službenika. Iz tih je razloga Ustavni sud također dodao da iskazi klijenata banaka podnositeljica nisu bili odlučujući, niti se osporena presuda temeljila isključivo na tim dokazima. S obzirom na to, Sud utvrđuje da se ne može reći da su banke podnositeljice stavljene u znatno nepovoljniji položaj od svog protivnika.

16. Sud dalje primjećuje da ništa ne ukazuje na to da postupak u pogledu banaka podnositeljica nije bio kontradiktoran, odnosno da nisu mogle iznijeti argumente i dokaze koje su smatrale relevantnima za svoj slučaj, ili da nisu imale priliku učinkovito osporiti argumente i dokaze koje je iznijela druga strana. Sve njihove argumente, koji su bili relevantni za rješenje slučaja, propisno su saslušali i ispitali domaći sudovi koji su opširno iznijeli činjenične i pravne razloge za svoje odluke, koje se ne čine proizvoljnima ili očito nerazumnima. Isto tako, ne postoji ništa što bi upućivalo na to da domaći sudovi nisu bili nepristrani ili da je postupak na neki drugi način bio nepošten.

17. Slijedi da su ovi prigovori stoga nedopušteni na temelju članka 35., stavka 3. (a) Konvencije kao očito neosnovani i moraju se odbaciti u skladu s člankom 35., stavkom 4. Konvencije.

C. Ostale navodne povrede Konvencije

18. Banka podnositeljica u zahtjevu br. 41145/21 također je podnijela prigovor na temelju članka 18. Konvencije tvrdeći da su odluke domaćih sudova „imale prikrivene motive i da je postupak bio predodređen da završi u korist potrošača.”

19. Sud smatra da, u svjetlu svih materijala koje posjeduje i u onoj mjeri u kojoj je predmet zahtjeva u njegovoj nadležnosti, ovaj prigovor ne otkriva nikakvu naznaku povrede navedenog članka.

20. Slijedi da je nedopušten na temelju članka 35. stavka 3. (a) Konvencije kao očito neosnovan i mora ga se odbiti na temelju članka 35. stavka 4. Konvencije.

Iz tih razloga, Sud jednoglasno,

odlučuje spojiti zahtjeve;

proglašava zahtjeve nedopuštenima.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 1. prosinca 2022.

Liv Tigerstedt
Zamjenica tajnice

Péter Paczolay
Predsjednik

PRILOG

Br.	Br. zahtjeva	Naziv predmeta	Podnesen dana	Podnositelj zahtjeva	Zastupnik
1.	38541/21	OTP banka d.d. protiv Hrvatske	28/07/2021	OTP BANKA D.D.	Ratko ŽURIĆ
2.	39015/21	Raiffeisenbank Austria d.d. protiv Hrvatske	02/08/2021	RAIFFEISENBANK AUSTRIA D.D.	Vice MANDARIĆ
3.	39063/21	Erste& Steiermärkische banka d.d. protiv Hrvatske	22/07/2021	ERSTE& STEIERMÄRKISCHE BANKA D.D.	Damir METELKO
4.	39167/21	Privredna banka Zagreb d.d. protiv Hrvatske	03/08/2021	PRIVREDNA BANKA ZAGREB D.D.	Guido BELLITTI
5.	41145/21	Addiko Bank d.d. protiv Hrvatske	12/08/2021	ADDIKO BANK D.D.	Hans-Georg KAMANN